

THE COORDINANCE OF DIPLOMATIC WRITING: FROM PRE- TO PROTO-DIPLOMACY

Adrian Petre Popescu, PhD

Abstract: The conformity of diplomatic writing: from pre- to proto-diplomacy, starts with the assumption that there might exist a mutual determination and interdependence between the cultural “product” and its “producer”, in an indirect manner, by means of the cultural reality, of the world of symbols. We are talking about cosmic symbolic attributions that have evolved into religious forms, making a multiple view on the world that Umberto Eco describes as the degree of semiotic specificity, the relationship between signifier and signified a relationship of the “work of interpretation” which, according to Tzvetan Todorov, presents the “semantic understanding” and the “symbolic interpretation”.

In the area of interest of pre-diplomacy we have also integrated the genetic path between communication and development, namely: from “zoosemiotics” to “kinesis”. The next step in multi community relations is proto-diplomacy, deciphered as the way to obtain “definite autonomy”. It is obvious that in the construction of proto-diplomatic messages an important part is played by the conceptual architecture of the cosmogonic myth. In this sense, Romulus Vulcănescu rebuilds the pre-Dacian, proto-Dacian mythology, and also the Romanian mythology, on a generative and integrative structure, the latter being the predecessor of Romanian proto-diplomacy. The new allegorical and symbolic teachings are managed in the same area of pre-diplomacy, which will be disseminated by those familiar with the truth through the initiation in certain sacred mysteries, , landmarks that can be found in the structure of operative and speculative masonry, as noticed in “Collegia Fobrorum” or “Craftsmen’ Colleges”

Keywords: Cultural, religious, mythology, semiotic, proto-diplomacy

Pornind de la presupoziția că ar putea exista o reciprocă determinare și intercondiționare între „produsul” cultural și „producătorul” acestuia, cultura fiind o „lume creată”, o (pre)lungire a naturii și o dimensiune nouă a universului, unde „ființa umană nu se raportează la realitatea fizică în mod direct, [...] ci în mod indirect, prin intermediul realității culturale, al lumii simbolurilor”¹, am putea revizualiza -cu ajutorul acestei proiecții- și ceea ce ar ține de „lumea prediplomației”.

Ideile cu privire la orizontul prediplomației au apărut în societatea primitivă, aparent fără nicio intervenție din exterior. Probabil, cele mai timpurii dovezi ale folosirii „simbolismului prediplomatic” de către om se pot descifra în picturile și gravurile rupestre paleolitice și neolitice, care datează de aproape 30.000 de ani. În aceste prezentări pictografice, omul primitiv nu a „descriș” (narat) doar portretele și „istoria” vânătorilor și ale confruntării cu „bestiile”, ci a creat o serie de simboluri geometrice, din care nu lipsesc cercurile, spiralele și liniile, forme care păstrează pe lângă „povestea” scenei și evidente „semnificații simbolice” specifice acelor timpuri. Ele demonstrează și probează atât virtuțile discursive precum și capacitatea de implicare semnificativă a omului, locuitor și reflector al mediului înconjurător natural, în dorința lui expresă de a conferi un anumit sens cultural (ordonator) unei lumi aparent haotice; exercițiul ce i-a permis să își determine locul său în ea. Bănuim că, în căutarea explicațiilor, omul primitiv a atribuit forțelor supranaturale, mitologice o anumită cauzalitate (de exemplu, Soarele era privit ca manifestarea puterii masculine supreme, ca opus al entității feminine - Luna, iar tunetul și fulgerul erau dovada furiei cerești

ș.a.m.d.). Pe coordonatele aceluiași principiu animist, animalele, copacii, plantele, formele geografice etc. erau considerate ca purtătoarele unor puteri supranaturale, aidoma celor inanimate. Atribuirile simbolice erau, în egală măsură, răspunsuri cu privire la geneza cosmică, relația între Cer și Pământ, la rolul omului în „marea rânduială” a lucrurilor, care nu puteau fi eludate din această ecuație.

Treptat simbolurile ofereau și răspunsul cu privire la marile dileme. Astfel: oul, în termeni cosmici s-a născut din apa primară ce țâșnește în Rai și ajunge pe Pământ; pomul vieții, axis mundi sau axa lumii – avea rădăcinile pe celălalt tărâm, cu ramuri ce dădeau flori pe Pământ și cu vârfuri ce ajungeau în Rai, unind astfel cele trei tărâmuri ș.a.m.d. Ulterior simbolurile arondate conceptelor cosmice au evoluat spre forme religioase valide, formând o viziune multiplă asupra lumii. Fiecare dintre aceste religii a dezvoltat o mare varietate de simboluri menite să reprezinte aspectele specifice ale credinței lor, dar și cu efecte în crearea unor noi limbaje simbolice, cultivate și în interiorul triburilor.

Din cele nouă principii de clasificare a sistemelor de semne propuse de Umberto Eco reținem pe cele vizând sursa, statutul natural sau artificial, gradul de specificitate semiotică, raportul dintre semnificant și semnificat, caracterul reproductibil sau „i-”, tipul de legătură între semn și referent etc. și, ceea ce ne interesează în cercetarea de față, comportamentul indus de către destinatar și distincția dintre semne „ produse intenționat ” și semne „atenționale”. Pe aceleași „lungimi de undă” cu Charles Sanders Pierce, după tipul de legătură dintre semne și referentul lor, vom distinge între iconic (cu referiri la „caracterele” obiectului pe care îl denotă), indici (cu trimiteri la obiectul detonat) și simboluri. Ne ajută, în acest sens, demersul lui Tzvetan Todorov 4, potrivit căruia, în interiorul unui „sistem simbolic” dat, relația de semnificare este instabilă; altfel spus, orice sistem simbolic utilizat poate produce „sensuri secundare” și / sau „indirecte” evocate prin asociere.

Oswald Ducrot și Jean Marie Schaeffer avertizau că, în optica hermeneuticii tradiționale, simbolismul ar cumula „sensul alegoric” și „sensul tropologic”, fenomen ce ar ține, în principal, de interpretarea semiotică a discursului, concepută ca o formă de „inferență”. Astfel, potrivit tentativei lui Tzvetan Todorov de a cliva perspectiva semiotică în „înțelegere semantică” și „interpretarea simbolică”, un text și/sau un discurs devin „simbolice” în momentul în care, printr-o „muncă de interpretare”, le putem descoperi un „sens indirect”. Precedența vocației diplomatice, așa cum o putem remarca la „popoarele primitive”, rezultă și din faptul cum acestea erau familiarizate cu relațiile „inter-tribale”. Când, într-un text ca „Rig Veda” se spune că „legea sacrificiului este legea pe care preoții sunt avizi s-o cunoască” (v. „Imn” I, 105) avem în față imaginea auto-instituirii unei clase / pături de specialiști ai sacrului, ca intermediari între comunitate și divinitate, așa cum o surprinde și Max Weber, de altfel. Conform aceluiași sociolog: O comunitate de mistagogi – precum cea legată de misterele eleusine – se menține de obicei în condiția unei entități comunitare deschise spre exterior și care își modifică structura.

Spre deosebire de societățile tribale, în China veche prezența „preoților de carieră” oferă un prim indiciu asupra primului monopol stabilit în comunitate: monopolul pe sacrul de tip religios. În cazul „modelului indian” organizarea se face pe caste: „casta superioară” (casta preoților, brahmanii, care au acces la ritualurile fondatoare și la violența sacrificiului); „casta imediat următoare” (cea a războinicilor, ce se ocupă de apărarea comunității), apoi „casta meșteșugarilor, negustorilor, agricultorilor” (al cărei rol este acela de a-i servi pe membrii

castelor superioare) și în sfârșit, „casta paria” / a impurilor (care se ocupă de activități considerate nedemne cum ar fi: tăbăcăria, curățenia orașelor ș.a.m.d.). Societatea tribală dă dovada unei „organizări piramidale”, cu elemente ale unui „complex acțional-simbolic”, cu rol de legitimare a puterii politice și a „noi ordini” pe care aceasta o pretindea întemeiată prin sacralitatea unor înscrisuri.

Aceste manifestări de explorare, comunicare, socializare și observație demonstrează că, și în organizațiile arhaice, cutumele aveau întâietate. În comunitatea arhaică, comunicarea pare o joacă plină de elementele cu manifestări ce ne amintesc de cutumele diplomatice, cum ar fi: ordinea, solemnitățile, încântarea, ș.a.m.d.”. Acest „joc” confirmă acea predispoziție pentru „instabilitate”, de care amintea Tzvetan Todorov, recunoscută în afara unei reprezentări vieții (într-o fază arhaică) și o imagine ce poate să confirme experiența estetică într-un univers particular. Desemnarea „orizont de așteptare” a fost definită de teoreticianul Hans Robert Jauss ca fiind un cadru funcțional, compus dintr-un ansamblu de convenții și coduri acumulate de receptor, în care se petrece procesul de receptare⁹, pe care, în cazul de față, îl denumim, aprioric, proces prediplomatic chiar dacă ideea de protejare (imunitate diplomatică) era binecunoscută în sânul acestor comunități, așa cum de exemplu o putem constata și în rândul aborigenilor australieni.

În lucrarea „Der westafrikanische Kulturkreis” (1898), Frobenius considera că zonele culturale sunt prezentate ca fiind „spații asimilante”; proces declanșat odată cu / în urma migrării populațiilor. Frobenius respinge definirea unei culturi prin simpla adăugare de elemente și încearcă să stabilească, în morfologia culturală pe care o propune, interdependent organică a formelor de creație culturală, privind culturile ca forme vii, dotate cu un suflet imanent (paideuma). În acest fel, el delimitează o serie de arii culturale în care predomină anumite forme culturale. Ca atare ordinea naturii și regulile stabilite de comunități sunt modalități de percepție a unor fenomene complexe din jur, care evidențiază procesul de asimilare: Wir wollen die Kolonien nicht nur ihrer Natur-reichtümer wegen, wir wollen auch Arbeitskräfte aus den sie bewohnenden Menschenmassen gewinnen, [...] müssen auch diese Menschen erziehen zu kräftigen Mitarbeitern am Kulturwerke, prin asta remarcându-se că extensia coloniilor cauzată de beneficiile bogățiilor naturale atrage și dorința de câștig, proces posibil doar prin consolidarea culturii muncii. Etnologul lansează în acest sens conceptul de paideuma, care se referă la ceea ce este „cultivat” / instruit, dar și locul unde se învață, concept utilizat de Frobenius pentru definirea „sufletului local”, „esența psihologică a unui spațiu geografic”, pe considerentul că, în opinia etnologului „nu voința oamenilor dă naștere culturii, ci cultura îl reînvie pe om”.

Astfel de reguli sunt consemnate și în „Modern Diplomacy”, în care „comunitățile primitive” (din Australia, Asia, Africa și în cele două Americi), sunt prezentate ca „societăți” care respectă unele cutume, cum ar fi cele legate de mesagerii trimiși pentru a menține relațiile inter-tribale, persoane care se bucură de un „tabu protectoral” intangibil. O primă variantă de „drept internațional”, prima „lege internațională” o recunoaștem din / în relațiile inter-tribale. Să mai consemnăm și faptul că, în aceste societăți, era instituit dreptul de a negocia căsătoriile, regulile de piață, teritoriul de vânătoare ș.a.m.d. Chiar și așa aceste reguli erau aplicate mecanic, căci indigenul întrebat de sorginea cutumelor „se mulțumește să răspundă că lucrurile au fost întotdeauna așa, că aceasta a fost porunca zeilor sau învățătura strămoșilor”. Un alt tip de „gândire prediplomatică” îl oferă textele mitice, beneficiarele unui

inventar de „scheme fabuloase” care instituie primele relații între oameni și alte ființe, între oameni și lucruri. În plus, se stabilesc „ierarhii” generatoare de echilibre sau dezechilibre.

În acest imperiu cosmologic își are seva și mitologia românească populară și / sau cultă. Este evident că în comunitățile primitive, eroii civilizatori erau identificați ca entități care se pot recepta drept copii ale unor modele arhetipale cerești. Eroii arhetipali, considerați un fel de categorie mitologică inferioară, sunt primii învățători ai grupurilor umane, primii descoperitori ai elementelor civilizației, primii organizatori politici ai triburilor, primii codificatori ai principiilor juridice și morale, adesea și primii sacerdoți și profeți.

Conform tradiției creștine, și cel mai mic poate fi considerat cel mai mare dacă este trimisul celui mai puternic: „«Fiul Omului va să fie dat în mâinile oamenilor»; «Cine între ei ar fi mai mare?» Iar Iisus, cunoscând gândul inimii lor, a luat un copil, l-a pus lângă Sine și le-a zis: «Tot cel care-l va primi pe pruncul acesta întru numele Meu, pe Mine Mă primește; și tot cel ce Mă va primi pe Mine, primește pe Cel ce M’a trimis pe Mine. Căci cel ce este mai mic între voi toți, acela este mai mare.»”.

Un exemplu interesant, legat de cutumele organizațiilor prediplomatice, ne este oferit de „expediția din 22 mai 1804”, susținută de Meriwether Lewis și William Clark, care în relatările ulterioare călătoriei științifice fac referiri la modul în care a decurs „dialogul” cu organizațiile tribale întâlnite, dialog găzduit într-un spațiu tribal, unde respectând un anumit ritual se fac și schimburi de cadouri. Relatarea, transformată într-un studiu antropologic, vine să sublinieze caracterul străin / îndepărtat al acestor grupuri, care în centrul socialului folosesc reprezentări, concepții, comportamente atipice societăților contemporane. În spațiul tribal, profilul primilor reprezentanți ai prediplomației este oferit de cei care, grație riturilor, reușesc să-și asigure puterea, întreținând sistemele ceremoniale, modalități de a etala puterea în sânul acestor societăți, de a promova limbajul puterii – adesea, unul de adorație oarbă –, o formulă de manifestare timpurie a religiei. Este perioada în care modalitatea de a consfinți ritualic „sacre ierarhii și relații de putere devine un ingredient al sacralității”, un ritual referitor atât la originea lumii cosmice și a lumii sociale, cât și la relația privilegiată instituită între divinitate și cel desemnat să conducă.

Prediplomația, dacă am ține cont de legendele, miturile și simbolurile prezente în arsenalul francmasoneriei, poate fi definită ca fiind și rodul unor contribuții ale „descendenților patriarhali” (din neamul lui Noe), al unui „străvechi și foarte instruit „corp preoțesc”, avându-și originile fie în Egipt, fie în Orient, care le-ar fi comunicat grecilor barbari și primitivi, cunoștințe religioase, fizice și istorice sub vălul simbolurilor”.

Spirala semiotică a prediplomației s-ar putea revendica și de la constituirea unui prim „sistem de semnificare” și de comunicare, cu implicarea în ecuație a semnelor naturale și / sau convenționale. Perspectiva interdisciplinară venită pe filiera cercetătorilor americani pledează, suficient de convingător, asupra faptului că în aria de interes a prediplomației se poate integra traseul, ce ține de legătura genetică între comunicare și dezvoltare, de la „zoosemiotică” la „kinezică”.

Studiul comportamentelor simbolice aflate la baza relației prediplomatice, comune oamenilor și animalelor (comunicare nonverbală, gestualitate, mimică, interacțiune simbolic-spațială etc.) infirmă opțiunea unor gânditori din sfera culturologiei și a simbologiei, cu privire la fractura între comunicarea naturală și cea culturală, confirmând procesualitatea evolutivă aflată la baza interacțiunii (interschimbului) cultural-simbolice.

Pasul următor, în cadrul relațiilor stabilite între diferite comunități, îl constituie protodiplomația. Definită drept o activitate prin care se urmărește obținerea unui sprijin, din exteriorul unei comunități, pentru recunoașterea suveranității sale, cu o „autonomie irevocabilă”, protodiplomația ne oferă suficiente exemple regăsite din Europa occidentală până în Orientul Mijlociu în care s-au păstrat, de la consemnări ale „tratatelor” dintre orașele-stat mesopotamiene (din anul 2850 î.H.), până la texte ale diplomației asiriene din secolul al VII-lea, comparabile cu unele pasaje din textele biblice care pun în valoare relațiile triburilor evreiești, între ele sau cu alte popoare. Referitor la acest tip de relații, în studiul lui Walter Krauss, „Civilizația Asiro-Babiloniană” (2001) se fac referiri la anumiți prezicători ajunși la palat; adevărați funcționari care depuneau un jurământ. „Prezicătorii palatului aveau mult de lucru deoarece clientul lor regal îi consulta permanent, chiar pentru cel mai mărunț aspect.”

Într-o astfel de lume – prin care se pare că își purtase pașii „tracul Orfeu” – rolul funcționarilor-sfetnici se prelungește până în cadrul relațiilor stabilite între lumea elenă și cea geto-dacă. De această dată funcționarii protodiplomatici consemnează „porunci de scriere”, reproduse pe plăcile de marmură.

Dacă, inițial, textele erau adresate zeilor, ca semn de mulțumire ulterior acestea au devenit martorele relațiilor interumane. Ele ar putea fi incluse în cadrul operelor canonice, constituind la acea vreme o componentă a textelor care reflectă un criteriu general și, în bună măsură, o dogmă, o normă sau o axiomă, care mai târziu au fost definite ca elemente ce compun / reunesc „canonul din umbră”. Este un ritual de sorginte indo-europeană, de preamărire a zeilor și, implicit, a „sistemului de obligații” ale credincioșilor; un cult în urma căruia acțiunea religioasă și actul ritual se contopesc. Un asemenea „înscris”, descoperit în Dobrogea, îl constituie decretul gravat în cinstea solului Acornion, deplasat în ținuturile din stânga Dunării, țara geților, până la Argedava, în ambasadă la puternicul lor rege Burebista, sol intrat în grațiile celui „ajuns cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Tracia, și stăpânitor al tuturor ținuturilor de dincolo și de dincoace de Dunăre”.

Un alt izvor din categoria textelor protodiplomatice ne transpune în epoca suveranului Macedoniei, cu referiri la războiul cu geții. Diodorus Siculus povestește cu lux de amănunte momentul în care Dromichaites dispune cruțarea vieții regelui prizonier, argumentând în fața oștenilor că, în caz contrar, un alt rege ar prelua domnia, „unul ce putea să fie mult mai de temut decât înaintașul lui”. Discursul lui Dromichaites, de a-l aduce pe Lysimah la înțelepciunea păcii, prin organizarea a două ospete (după obiceiul macedonenilor și după tradiția tracilor) este considerat de Diodor ca fiind un „demers protodiplomatic”, un ospăț al înțelepciunii și al reproșului transmis lui Lysimah, care „a lăsat acasă atâtea deprinderi, un trai cât se poate de ademenitor și o domnie plină de strălucire, pentru o campanie militară”.

Diodor lasă să se înțeleagă faptul că, prin acest comportament, Dromichaites nu făcea decât să aplice doctrina orfică, exercitând virtuțile civice și mizând pe transfigurarea morală, principiile esențiale „mântuirii”, o doctrină încadrată în marea mișcare catartică. Ea ne amintește de practicile ucenicilor lui Zalmoxis, care posteau necurmat și duceau o viață sfântă, în curăție și în smerenie, n-a putut dispărea cu totul [...], și că sub forma mitului blajinilor, ea se perpetuează în memoria românilor, dar și a popoarelor învecinate, unde probabil au trăit acești ucenici după cucerirea romană și distrugerea sistematică a templelor lui Zalmoxis de către romani [...], blajinii putând fi asemuiți cu preoții ucenici ai lui Zalmoxis pe considerentul că blajinii au un rol însemnat în lumea de apoi și, în general, în ceea ce privește

relația cu morții, [...], prin deprimare senzorială, adică prin suprimarea oricăror percepții vizuale, auditive sau tactile, într-o cameră obscură, cum rezultă din informațiile pe care le avem de la Pitagora, care și el a practicat deprivarea senzorială și s-a crezut mutat în lumea de apoi, unde a stat de vorbă cu morții, cu Homer și cu Hesiod. În plus, este un discurs în care se subliniază alternarea de coduri de la cel social, având ca pivoți regele și oșteanul, la codul psihologic, centrat pe figura pacifistului și a războinicului, sau la codul cosmogonic axat pe relația bătrân și tânăr; cu toate specifice mecanismului logic de a transmite axele culturale ale unui mit.

De aici am putea deduce și încărcătura mitică a narațiunii protodiplomatice consemnată de Diodor. Ca atare textul păstrează, prin statutul său cultural, trei funcții: una socio-culturală, alta de epocă și una de mediu social. Prin cutumele lui Orfeu, preluate din învățăturile egiptenilor privitoare la zei, cuprinzând o cosmologie proprie, o mitologie și un mod sever de viață, Dromichaites este atât un „prooroc”, un învățat cunoscător al literelor și al scrierilor, cât și un preot practicant al misterelor și tainelor ritualice.

Demersuri protodiplomatice întâlnim și în epoca formării civilizației de tip „oppidan”, când geto-dacii, posesorii unui alfabet special dar și a numeroase cunoștințe, demonstrează putere de organizare performantă, remarcate în special în statul lui Burebista. Astfel, lumea Zalmoxismului desemnează, deopotrivă, un gen insondabil de atitudine plină de înțelepciune / sapiențială, model antropologic spiritualist, comuniune în cerc închis și inițiativ, ritualistică având sens cosmologic și metodă de conservare, într-un cuvânt religie și prin ea cutume aplicabile și în exercițiul protodiplomatic. Trebuie să evidențiem și faptul că „Zalmoxismul” suportă o înrăurire a practicilor ezoterice egiptene, aspect enucleat de Herodot care precizează că Zalmoxis, ucenic al lui Pitagora, și-a construit – aidoma celor văzute în Egipt – o locuință subterană, unde a stat ascuns trei ani, în „izolarea senzorială”, un cadru în care a învățat însușirea „științelor cerului”. În timpul regelui Burebista, cutuma constituia principalul izvor de drept. Ca urmare a concentrării în aceleași mâini a puterii statale și religioase, se constată influența preceptelor religioase în primele norme și instituții juridice. Pe vremea lui: e de presupus că tradițiile religioase, mitologice, istorice, juridice ale geto-dacilor erau probabil învățate în tagmele de învățați, care erau polistai / întemeietori de cetate, posibil preoți catartici. E de presupus că tradițiile religioase, mitologice, istorice ori juridice ale geto-dacilor erau probabil memorate de membrii ordinelor inițiatice.

Asemănător druzilor celți, magilor iranieni, brahmanilor indieni sau leviților iudei și geto-dacii aveau o tagmă de învățați, preoți, care erau vindecători și maeștri ai divinației. Aceștia erau, după supoziția noastră, și preoți catartici, ce își purificau ființa prin intermediul practicii fumigațiilor, asemănător obiceiurilor de purificare din Egiptul faraonic, din Babilonia și din Asiria. Este evident că în construcția mesajelor protodiplomatice un rol important îl ocupă arhitectura ideatică de la baza mitului cosmogonic, grație căruia se povestesc evenimente fabuloase care au avut loc după crearea sau apariția lumii.

Romulus Vulcănescu reconstruiește axele mitologiei predacice, protodacice, precum și ale mitologiei românești pe o structură generativă și pe una integrativă, ultima fiind precursora protodiplomației românești, fapt consemnat în relatări istorice de mare fidelitate informațională de către Strabon, în „Geografia” și de către Herodot, în „Istoriei”. Potrivit consemnărilor „așternute” de Dio Cassius, nici Diurpaneus, cunoscut sub numele de Decebal („catalogat” ca fiind un bun psiholog, un abil diplomat și un eminent strateg) nu a dus lipsă de

„consilieri protodiplomatici”. Liderul pe care „documentele vremii, atât cele grecești cât și cele scrise în latină îl indicau ca fiind „Dekebalos” ar fi apelat la tot arsenalul protodiplomatic pentru a scăpa de protectoratul Romei, inclusiv la contactarea dușmanilor declarați și nedeclarați ai Romei, motiv pentru care Dio Cassius relatează că Decebal știa să folosească izbânda, dar și să iasă cu bine dintr-o înfrângere, fapt pentru care „izbutește să refacă unitatea politică a dacilor. Autoritatea lui se întinde peste întreg ținutul dintre Tisa, Dunăre și Nistru; păreau că s-au și întors pentru câțiva timp vremurile lui Buerebista.”

Imaginea „războinicului Decebal” ar fi inspirată de una dintre figurile panteonului geto-dac, o zeitate analogă lui Ares sau Marte. Ares cel coborât din plaiurile geto-tracice este renumit, în special, pentru strigătul său asemănător tunetului și ține de egregorul lupului. Cealaltă zeitate analogă, Marte, reprezentat ca un lup (carnasier) este văzut ca model arhetipal al luptătorului. După Strabon, dacii erau numiți „daoi”, un nume frigian al lupului, iar zeul lor era Daunus, fapt pentru care așezarea lor din Moesia Inferioară purta numele de Daous-dava. „Deci dacii se numeau înșiși, mai de mult, lupi”. Tot în categoria „documente-martor” se pot include și tăblițele de plumb geto-dacice de la Sinaia1, adevărate „glose” în imagini, blocurile de piatră de la Colonia Ulpi Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa sau ruinele celor trei monumente de la Adamclisi, legate de luptele romanilor contra dacilor, ori izvoarele epigrafice și arheologice și basoreliefurile artistico-narative de pe Columna lui Traian.

În această înșiruire adăugăm și stela funerară de la Grammeni (Macedonia), ridicată în cinstea lui Tiberius Claudius Maximus, chestor al călăreților, cercetaș în războiul dacic, decorat de împăratul Domițian și recompensat de Traian pentru că „îl prinsese pe Decebal aducându-i capul la Banisstorum”. Inscripția este un „cadru-martor” protodiplomatic, care confirmă nu atât victoria asupra dacilor cât, mai curând, eșecul negocierilor purtate de Imperiul Roman cu Decebal; dovada morții celui mai incomod „lider regional” asigurând Imperiului o stare de liniște în raza lui de influență și zona de dominație.

Existența unei consistente culturi protodiplomatice în teritoriile românești este susținută și de descoperirile arheologice de la Turda, estimate ca fiind din Epoca Neolitică, unde cercetătoarea Sofia Turmă descoperea 14 litere latine – mai vechi cu cel puțin 1.500 de ani decât scrierea pictografică de la Tărtăria, argumentând astfel existența pe ambele maluri ale Dunării a cinci state, organizații politice înfloritoare, conduse de regi.

De cultura protodiplomatică ține și „Cronica Codex Rohonczy” (cca. 448 de file), scrisă cu alfabet geto-dacic, text interpretat de cercetătoarea Viorica Enăchiuc ca fiind o cronică a blakilor (vlahilor), scrisă în latina danubiană vulgată, cu un alfabet dac, pe o hârtie datată în secolul XVI. Despre aceasta, cercetătorul Napoleon Săvescu opinează că ar fi mai mult o cronică despre un ritual inițiativ – referitor la un pelerinaj multiconfesional, aparținând confreriei războinicilor daci. „Herodot în relatările sale face referiri la un asemenea cult al nemuririi – cultul lui Zamolxis, încadrat în nota doctrinei pitagoreice – mai precis a unei post-existențe fericite”, idee preluată de mai mulți exegeți sub formula amintitului „ritual al lupilor”.

Cadrul culturii protodiplomatice dacice a fost abordat și în mediile ezoterice. Dată fiind importanța acestei învățături filosofice, principele Bethlen Gabor (un apropiat al regelui Boemiei, rozicrucianul Frederich al V-lea), cel care patrona artele și științele în Transilvania, l-a invitat pe poetul Martin Opitz, magistrul de „literae humaniores” să predea cursul despre

„Dacia antică”, la Colegiul Academic din Alba Iulia.

Izvoarele enumerate mai sus au rolul de a întregi imaginea formelor de manifestare din perioada prediplomației în cadrul geografic „Mundus romanus”. Ele aduc în prim-plan atât relațiile de organizare prestatală (regatul dacic, voievodatele, cnezatele, primele uniuni de obști ș.a.m.d.) cât și imaginea liderilor „organizațiilor prestatale”, care într-un proces activ de evoluție au dat noi semnificații termenului de diplomație, determinându-l să descrie chiar un anume privilegiu ori unele favoruri.

În perioada Imperiului Roman același termen era folosit și pe unele dintre documentele oficiale de călătorie. În aceeași sferă a prediplomației sunt gestionate noile învățături alegorice și simbolice, care vor fi diseminate de cei familiarizați cu adevărul și care au primit cunoștințele necesare prin intermediul inițierii în anumite mistere sacre. Ei sunt cei care au continuat să prezinte, într-un amestec de elemente, repere pe care le vom regăsi mai apoi în structura Masoneriei operative și a celei speculative, așa cum, de altfel, le vom repera în „Collegia Fabrorum” sau „Colegiile Meseriașilor”, înființate pentru prima oară la Roma. Cercetări recente readuc în discuție „diferența specifică” între „paradiplomație” și „protodiplomație” pe considerentul că obiectivul nu se focalizează pe realizarea „independenței politice”, ci rămâne fixat pe „căutarea” resurselor internaționale (simbolice și materiale).

REFERENCES:

- Albert the Great, *Man and the Beasts*, Editura Medieval, New York, 1987
- Barston Ronald Peter, *Modern Diplomacy*. Editura Longmans, London & New York, 1992
- Biblia, *Noul Testament*, Luca, 9, Editura Sapientia, Iași, 2011.
- Blaa Lucian, *Spațiul mioritic*, Editura Humanitas, București, [1969], 1994
- Blaa Lucian, *Opere, Trilogia culturii*. Editura Minerva, București, 1985,
- Bloom Allan, *Criza spiritului american*, Editura Humanitas, București, 2006
- Bloom Erich, *Canonul occidental*, Editura Art, București, [1997], [2007], 2008
- Bederman David J., *International Law in Antiquity*. Cambridge University Press, Cambridge, 2001.
- Cassirer Ernst, *Filosofia formelor simbolice, Limbajul*, vol I; Gândirea mitică, Editura Paralela 45, Pitești, 2008
- Cotiuga Vasile, *Geții și dacii în izvoarele scrise în greacă și latină*, Editura D.I.G., Iași, 2001
- Coman Mihai, *Introducere în antropologia culturală. Mitul și ritul*, Editura Polirom, Iași, 2008
- Condurachi Ioan D., *Formarea vechiului drept românesc nescris*, Brașov, 1935
- Constantin Daniel, *Misteriile lui Zalmoxis*, Editura Herald, București, 2011
- Curtius Ernst Robert, *Litertura europeană și Evul Mediu*, Editura Univers, București, 1970
- Drăgan Iosif C., *Noi, Tracii*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976
- Diogene L., *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, Editura Polirom, 2001.
- Djuvara Neagu, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*, Editura Humanitas, București, 2008

- Drimba Ovidiu, *Istoria culturilor și civilizațiilor*, Editura SAECULUM I.O., București, 2009.
- Duchacek Ivo D., *The territorial dimension of politics. Within, among and across nations*, Publisher: Boulder, London, 1986
- Ducrot Oswald, *Nouveau dictionnaire encyclopédique des sciences du langage*, Éditions du Seuil, Paris. [1972], 1995.
- Eliade Mircea, *De la Zalmoxis la Genghis-Han. Studii comparate despre religiile și folclorul Daciei și Europei Occidentale*, Editura Humanitas, București, 1995
- Eliade Mircea, *Mitul reintegrării*. Editura Humanitas, București, 2003.
- Georgiu Grigore, *Filosofia culturii. Cultură și comunicare*, Editura Comunicare, București, 2004
- Giurescu Constantin C., *Istoria Românilor.*, Editura Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1946
- Krauss Walter, *Civilizația Asiro-Babiloniană*, Editura Prietenii Cărții, București, 2001.
- Iliescu Vladimir, „Un Diodor din Sicilia”, *Biblioteca istorică*, XXI, Editura Sport-Turism, București, 1981
- Jauss Hans Robert, *Experiența estetică și hermeneutica literară*, București, Editura Univers, 1983.
- Johan Huizinga, *Homo ludens: o încercare de determinare a elementului ludic al culturii*, Editura Humanitas, București, 2003
- Leo Frobenius, *Paideuma..Schiță a unei filosofii a culturii*, Editura Meridiane, București, 1985
- Mackey Albert G., *Legende, miturile și simbolistica Francmasoneriei*, Editura Herald, București, 2008,
- Mureșan Doina, *Decebal și inscripția de la Philippi*, Dacia Magazin, Orăștie, 2006.
- Pețan Aurora, *Tezaurul dacic de la Sinaia*. Editura Dacica, București, 2006.
- Sebeok Thomas A., *Semnele: o introducere în semiotică*, Editura Humanitas, București, 2002.
- Sebeok T.A., *Approaches to semiotics*, Speaking of Apes, New York, 1980
- Stéphane Paquin, *La paradiplomatie identitaire: Le Québec*, Éditeur Société québécoise de science politique, Québec, 2004
- Silvestri Artur, *Semne și peceți. Șapte lecții despre „origini”*, Carpathia Press, București, 2005
- Strauss Claude Lévi, *Antropologie structurale*, II, Éditions Plon, Paris, 1973
- Todorov Tzvetan, *Symbolisme et Interprétation*, Éditions du Seuil, Paris, 1978
- Tzvetan Todorov, *Littérature et signification*, Éditions Larousse, Paris, 1967.
- Weber Max, *Politica, o vocație și o profesie*, Editura Anima, București, 1992.
- Weber Max, *Sociologia religiei, traducere de Claudiu Baci*, Editura Teora, București, 1998.